

[Undervisningsministeren]

gulere dagliglivet og samværsformerne på de enkelte skoler. Man kan skabe de ydre rammer gennem lovgivning, som så må fyldes ud i skolen og i klasseværelset.

Når der i spørgsmålet fremhæves både arbejdsklima og disciplin, kunne en naiv sjæl måske tro, at nu skal der også drøftes arbejdsklima. Men mon ikke flere af ordførerne bevidst eller ubevidst vil tale meget om disciplin? Vi er vel nok langt fra de tider, hvor man troede, at problemerne kunne løses med afstraffelse, selv om man måske kan få sine tvivl herom, når man i dagspressen ser hr. Halvgaard citeret for at sige, at nu skal spanskroret være på reolen, og at tre rap bagi nu ingen skade er til. Men ud over det må man fastslå, at tvang som bekendt også kan udøves på mange andre måder.

For at undgå en unuanceret debat vil jeg gerne give en kort redegørelse for min opfattelse af begrebet disciplin, en opfattelse, som nok ikke ligger så forfærdelig langt fra den forståelse, flertallet af lærere har.

I lærerkredse taler man om en indre og en ydre disciplin, men jeg vil hellere med Kragh-Müller benytte begreberne rationel autoritet og irrationel autoritet.

Ved irrationel autoritet forstår jeg den form for autoritet, der bliver skabt ved et krav til eleven, der stilles udefra. Det er et magtpåbud: hvis du ikke gør sådan og sådan, sker der noget ubehageligt. Heroverfor står så den rationelle autoritet, der bygger på de krav, som individet, eleven, stiller til sig selv. Denne form er opbygget af positive elementer, der uden hverken åbenlyse eller skjulte trusler om sanktion appellerer til den enkelte elevs respekt for andre og ansvar over for skolens og klassens fællesskab. Kravene til den enkelte kan for så vidt godt være udsprunget af pres udefra, men opleves ikke som en utålelig tvang, hvis eleven opfatter sig som en del af fællesskabet i klassen, og hvis den pågældende kan indse nødvendigheden af at gøre det, som hun bliver bedt om.

Hvor det lykkes at skabe et godt arbejdsklima, vil dette normalt også resultere i en god disciplin, medens man omvendt sjældent kan opnå et godt arbejdsklima gennem det, jeg kaldte den irrationelle autoritet. Forudsætningen for både den rationelle autoritet og et godt arbejdsklima er en lang række faktorer i og uden for skolen. Det gælder

ikke mindst forholdene i hjemmene. I det omfang man kan få et fornuftigt samspil mellem hjemmene og skolen og bedre hjemmesituationen, vil man også opnå en klart positiv udvikling af skolens miljø. En forbedring af disse faktorer involverer en lang række spørgsmål inden for f. eks. socialsektoren og boligsektoren.

Det er min helt klare opfattelse, at målet må være med alle midler at fremme det, jeg har kaldt den rationelle autoritet og arbejdsklimaet, mens man kun i nødstilfælde bør gribe til håndhævelsen af den irrationelle autoritet.

En anden vigtig forudsætning for at fremme den rationelle autoritet på skolen er, at der er tillid til, at elever, forældre og lærere har vilje og evne til at løse folkeskolens opgave. Som jeg tidligere har nævnt, må en konsekvens af denne tillid også være, at forældre, lærere og elever kan løse problemerne forskelligt fra skole til skole. Det er vigtigt, at skolen får ro, og at den proces, som bl. a. blev sat i gang med folkeskoleloven fra 1975, ikke til stadighed forstyrres med udsigter til indholdsmæssige og strukturelle ændringer.

Jeg vil ikke afvise, at der til stadighed kan opstå behov for korrektioner af loven på mere afgrænsede områder, men lovændringer, der på afgørende måde ændrer vilkårene for folkeskolens hverdag, vil efter min mening skabe en uro omkring skolens arbejde, der netop kan medvirke til at gøre det vanskeligere for skolens brugere at opnå eller fastholde det gode arbejdsklima, som efterlyses i dagens spørgsmål, og som er en forudsætning for at opnå den mest acceptable form for disciplin i skolen.

Der findes ikke nogen mirakelkur for, hvordan man forbedrer arbejdsklima og disciplin i folkeskolen, hvor det eventuelt måtte være nødvendigt. Det er derimod en længevarende proces, som også stiller krav til lærernes pædagogiske og faglige formåen. Processen foregår og skal foregå ved de enkelte skoler. Undervisningsministeriet har i denne forbindelse en mere indirekte funktion ved at holde sig i nær kontakt med forældrenes, elevernes og lærernes organisationer. Det vil bl. a. være undervisningsministeriets opgave at medvirke til såvel elevens som forældres aktive medleven i skolens liv, herunder også at sikre virkeliggørelsen af lovens bestemmelser om elevernes aktive medvirken